

Türkiye’de Belediye Yönetiminde Mali Kanunların Karmaşıklığı: Durum Analizi ve Çözüm Önerileri

Complexity of Financial Laws in Municipal Administration in Türkiye: Situation Analysis and Proposed Solutions

Müge Çakmak¹
Gonca Güngör Göksu^{1*}

¹ Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Maliye Bölümü, Sakarya, Türkiye,
muge.cakmak3@ogr.sakarya.edu.tr,
ggungor@sakarya.edu.tr,
ror.org/04ttnw109

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Öz: Okunabilirlik, bir metnin anlaşılabilirlik düzeyini belirleyen ve metinlerin hece yapısı, kelime uzunlukları ile cümle karmaşıklığı gibi dilbilimsel özellikler temelinde değerlendirilen bir kavramdır. Literatürdeki okunabilirlik araştırmaları, ilköğretim ders kitaplarından yasal metinlere kadar geniş bir yelpazede çeşitli metin türlerini kapsamaktadır. Maliye alanındaki mevcut çalışmalar ise öncelikle vergi mevzuatına odaklanmış ve mükelleflerin vergi kanunlarını ne kadar anlayabildiğini incelemiştir. Ancak mahalli idareler ve özellikle belediyelere ilişkin mali mevzuatın okunabilirliği konusunda önemli literatür boşluğu bulunmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı; Türkiye’de belediyelerin mali yapısını düzenleyen temel mali kanunların okunabilirlik ile anlaşılabilirlik düzeyini analiz etmek ve mali metinlerin karmaşık olması sorununa dair çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırma, Türkçe metinlerin okunabilirlik analizinde yaygın olarak kullanılan Ateşman Okunabilirlik Formülü’nü (1997) temel almaktadır. Araştırmada, belediye maliyesine ilişkin mevzuat metinleri; dilsel karmaşıklık, teknik terim yoğunluğu ve yapısal özellikler açısından detaylı şekilde incelenmektedir. Bu analizler, mevzuat metinlerinin erişilebilirlik düzeyini objektif ölçütlerle değerlendirmek ve mevcut duruma ilişkin bilimsel veriler sunmak hedeflemektedir. Araştırmada, Türkiye’deki belediyelerin mali yapısının temelini oluşturan altı kritik mahalli kanun metni, kısım ve bölümler bazında analiz edilmektedir. Analiz bulgularına göre, ilgili kanun metinlerinin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyinin genellikle "Zor" ve "Çok Zor" kategorilerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, hem mahalli yöneticilerin hem de vatandaşların mevzuatı anlamasını güçleştirmekte ve uygulamada hatalı yorumlamalara yol açabilmektedir. Sonuç olarak, mahalli idarelerin etkili, şeffaf ve sürdürülebilir şekilde yönetilmesi için yalnızca mali kaynaklara erişimlerinin artırılması yeterli değildir. Bununla birlikte bu kaynakların nasıl yönetileceğine dair yasal çerçevenin de açık, anlaşılır ve uygulanabilir olması tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kanunların Karmaşıklığı, Mahalli İdareler, Okunabilirlik Analizi, Türkiye

Geliş Tarihi/Received: 13.10.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 11.12.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online: 22.12.2025

Abstract: Readability is a concept that determines the comprehensibility level of a text and is evaluated based on linguistic features such as syllable structure, word length, and sentence complexity. Readability studies in the literature cover a wide range of text types, from primary school textbooks to legal documents. Existing studies in the field of finance have primarily focused on tax legislation and examined how well taxpayers can understand tax laws. However, there is a significant gap in the literature regarding the readability of financial legislation related to local governments, particularly municipalities. In this context, the aim of the research is to analyze the readability and comprehensibility levels of the fundamental financial laws regulating the financial structure of municipalities in Türkiye and to develop solutions to the problem of complexity in financial texts. The research is based on the Ateşman Readability Formula (1997), which is widely used in the readability analysis of Turkish texts. In the study, legislative texts related to municipal finance are examined in detail in terms of linguistic complexity, the density of technical terms, and structural features. These analyses aim to objectively evaluate the accessibility level of legislative texts and provide scientific data on the current situation. The study analyzes six critical local government laws that form the foundation of the financial structure of municipalities in Türkiye, section by section. According to the findings, the readability and comprehensibility levels of the relevant legal texts are generally categorized as "Difficult" and "Very Difficult." This situation makes it challenging for both local administrators and citizens to understand the legislation, leading to misinterpretations in practice. In conclusion, increasing the financial resources available to local governments is not sufficient for their effective, transparent, and sustainable management. Additionally, the legal framework on how these resources should be managed must also be clear, comprehensible, and applicable.

Keywords: Complexity of Laws, Local Authorities, Readability Analysis, Türkiye

Extended Abstract

This study aims to develop solutions to problems arising from the complexity of financial legislation by analysing the readability and comprehensibility levels of the fundamental financial laws that regulate the economic structure of municipalities in Türkiye. It is based on the Ateşman Readability Formula, which is widely used in the readability analysis of Turkish texts. In the study, the Turkish six basic legal texts related to municipal finance were examined in detail in terms of linguistic complexity, technical term density, and structural characteristics. The complexity of legislation regulating the financial structure of municipalities in Türkiye is a significant obstacle to effective municipal management. Although there are studies on the readability of tax legislation, there is a substantial gap in the readability of financial legislation relating to municipalities. This study focuses on filling this gap and develop recommendations to improve the financial management processes of municipalities. Simplifying the laws that regulate municipalities' financial structure will enable both municipal administrators and citizens to understand this legislation better. This situation will contribute to municipalities' more effective, transparent, and sustainable management.

In this study, (i) Law No. 1319 on Real Estate Tax, (ii) Law No. 2464 on Municipal Revenues, (iii) Law No. 5216 on Metropolitan Municipalities, (iv) Law No. 5393 on Municipalities, (v) Law No. 5779 on the Allocation of Shares from General Budget Tax Revenues to Provincial Special Administrations and Municipalities, and (vi) Law No. 5957 on the Regulation of Trade in Vegetables, Fruits, and Other Goods with Sufficient Supply and Demand Depth have been examined to meet the research aim. The relevant laws have been analysed using the Ateşman Readability Formula. The formula determines readability scores by evaluating linguistic characteristics such as word length, sentence length, and number of syllables in the text. This method is an effective tool for objectively measuring the linguistic complexity of texts.

According to the results of the analysis, most of the laws examined fall into the 'Difficult' and 'Very Difficult' categories; for instance, some sections of the Real Estate Tax Law No. 1319 are considered 'Very Difficult,' while only a few are considered 'Standard.' Similarly, many sections of the Municipal Revenue Law No. 2464 fall under the 'Difficult' and 'Very Difficult' categories. Furthermore, the financial provisions of the Metropolitan Municipality Law No. 5216 are classified as 'Standard,' indicating that this section is more understandable than other laws. However, the sections on 'Municipal Budget' and 'Borrowing and Economic Initiatives' in the Municipal Law No. 5393 are classified as 'Very Difficult.' The relevant sections of Laws No. 5779 and No. 5957 also exhibit a similarly high level of complexity. In particular, the sections on 'Exemptions and Exceptions' and 'Assessment and Collection of Tax' in the Real Estate Tax Law No. 1319 have been assessed as 'Very Difficult.' This situation shows that the density of technical terms and long sentence structures negatively affects the comprehensibility of the texts. Similarly, in the Municipal Revenues Law No. 2464, sections such as 'Advertising and Promotion Tax' and 'Various Taxes' are categorised as 'Difficult,' while sections like 'Inspection Fee for Measuring and Weighing Instruments' are classified as 'Very Difficult.' These findings indicate the need to simplify the legislation.

The linguistic and structural complexity of laws makes it difficult for municipal administrators and citizens to understand legislation. Long and complex sentence structures, intensive use of technical terms, and foreign-origin concepts negatively affect the comprehensibility of legislation. This situation leads to misinterpretations and legal uncertainties in practice. The study emphasises the need to simplify legislation and make its language more understandable. It also recommends that new draft legislation be subjected to readability tests before it comes into force.

Simplifying legislation will enable municipal administrators and citizens to understand it better. This recommend will contribute to more effective, transparent and sustainable municipal management. Moreover, streamlined legislation will be an essential step towards improving municipal financial

management processes. Improving the readability of municipal financial legislation will enable municipal administrators and citizens to understand this legislation better. This will contribute to municipalities' more effective, transparent and sustainable management. The study aims to strengthen the institutional capacities of local governments and increase democratic participation by offering concrete recommendations for improving the readability of legislation.

In conclusion, this study is one of the pioneering studies that evaluates the readability of financial legislation related to municipalities using scientific criteria. This approach, based on linguistic and structural analysis of the bill, contributes to the literature on local government finance and enables the development of recommendations for legal regulations to be made within the framework of local government reforms. In this regard, the study aims to contribute to constructing a more accessible administrative system in line with the principles of financial transparency, accountability, and democratic governance, while offering technical solutions to improve the comprehensibility of legislation.

1. Giriş

T.C. 1982 Anayasası'nın 127. maddesine göre mahalli idareler; "il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiler" olarak hüküm altına alınmıştır (T.C. 1982 Anayasası, md. 127). Buna göre mahalli idareler, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında merkezi idareye kıyasla vatandaşlara her zaman daha yakın olmakta ve yaşamsal ihtiyaçlara yanıt vermede daha büyük rol üstlenmektedirler (Çetinkaya, 2021, v). Türkiye'de mahalli idareler arasında en önemli konuma sahip belediyelerin görev ve sorumluluklarında, 2000 sonrası gerçekleşen mahalli idareler reformu ile ciddi düzeyde artışlar yaşanmıştır. Bununla birlikte 2012 yılında yapılan yasal düzenleme neticesinde, büyükşehir sayısı 30'a yükselmiş ve büyükşehirlerdeki il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır (6360 sayılı Kanun, 2012, md. 1). Böylece büyükşehir sınırlarında mahalli hizmetlerin sunumunda asli sorumlu belediyeler olmuştur. Benzer şekilde büyükşehir harici diğer illerde de belediyelerin faaliyet alanı oldukça geniştir. Ancak belediyeler geniş görev ve sorumluluk yelpazesine sahip olmasına rağmen, görevlerinin gerektirdiği mali kaynaklara erişim konusunda ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır (Köseoğlu, 2010, s. 93). Öyle ki belediyeler kamu hizmetlerinin etkin sunumu için yeterli mali kaynağa ihtiyaç duymakta, fakat kaynak yetersizliği gibi çeşitli kısıtlarla karşılaşmaktadır. Bu durum ise başta belediyelerin bütçe yönetimini zorlaştırarak, hizmetlerin aksamasına ve vatandaş memnuniyetsizliğine yol açmaktadır.

Her ne kadar belediyelerin karşılaştıkları en önemli sorunlar arasında mali özerklik düzeyinin düşük olması, başka bir ifadeyle öz gelirlerinin yetersizliği ve merkezi yönetim transferlerine yüksek bağımlılık yer alsada (Türkoğlu & Demirhan, 2013, s. 329), diğer idari, hukuki ve siyasi kökenli sorunlar da belediyelerin mali özerkliğini doğrudan veya dolaylı etkileyebilmektedir. Bahsi geçen diğer sorunlardan biri, belediyelerin mali konularının düzenlendiği mevzuatın güncel koşullara uygun olmaması ve karmaşık olması nedeniyle yeterince ve doğru şekilde anlaşılamamasıdır (Ulusoy & Tekdere, 2019, ss. 170-171). Bu durum, belediye yönetiminde çeşitli uygulama sorunlarına yol açabilmektedir. Çünkü belediye mali mevzuatın güncel toplumsal ihtiyaçlara yanıt verememesi, teknik olarak karmaşık olması ve belediyelerin mali yapıların belirsizliği, mahalli idarelerin etkinliğini ciddi şekilde sınırlamaktadır.

İlgili soruna ilişkin mevcut durumun tespiti ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla yürütülen bu çalışmada, Türkiye'de belediyelerin tabi olduğu mali mevzuatın okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyinin analiz edilmesine karar verilmiştir. Literatürde başta vergi kanunları olmak üzere, farklı kanunların okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyinin analiz edildiği belirlenmiştir (Karabacak, 2013; Güngör Göksu & Dumlupınar, 2021; Yelman, 2021; Yapar, 2022; Değirmenci & Beşer, 2022).

Fakat belediyelerin tabi oldukları mali kanunların okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma, Türkiye’de belediyelerin finansmanına ilişkin yasal düzenlemelerin okunabilirliğini analiz eden kapsamlı bir araştırmanın bulunmaması nedeniyle, bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte literatürde belediyeleri konu edinen diğer çalışmalar ise çoğunlukla finansman sorunlarını belediyelerin vergileme yetkisinin olmaması ve düşük mali özerklikle ilişkilendirmiştir (Tuna vd., 2022; Eroğlu 2020; Aydın, 2021; Çukur, 2023; Aksu, 2024). Bu çalışmada belediye finansman sisteminin genel yapısı, ilgili mevzuatın yapısal analizi ve finansman sorunlarının mevzuat karmaşıklığıyla ilişkisi değerlendirilmiştir. İncelenen mevzuat metinleri, 1997 yılında geliştirilen ve Türkçe metinler için en uygun formül olarak literatürde yaygın olarak kabul gören (Değirmenci & Beşel, 2022, s. 164) Ateşman Okunabilirlik Formülü kullanılarak nesnel ölçütler doğrultusunda analiz edilmiştir.

Çalışmanın amacı; Türkiye’de belediyelerin mali yapısını düzenleyen temel mali kanunların okunabilirlik ile anlaşılabilirlik düzeyini analiz etmek ve mali metinlerin karmaşık olması sorununa yönelik çözüm önerileri geliştirmektir. Çalışmanın amacına yönelik (i) 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, (ii) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, (iii) 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, (iv) 5393 sayılı Belediye Kanunu, (v) 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve (vii) 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’una Ateşman Okunabilirlik Formülü uygulanmıştır. Böylece, mevzuatın sadeleştirilmesine, belediye finansman sisteminin iyileştirilmesine ve daha erişilebilir, uygulanabilir bir yasal çerçevenin oluşturulmasına katkı sağlanması da hedeflenmiştir. Çünkü karmaşık mali mevzuatın mevcudiyeti, bir yandan mahalli finansman yönetimi, diğer yandan da şeffaflık, hesap verebilirlik ve mali disiplin gibi temel kamu ilkeleri üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir.

Çalışmanın sınırlılıkları arasında bazı kanunların tamamının bazı kanunların ise sadece mali kısım ve bölümleri analizlere edilmesi gösterilebilir. Örneğin, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun’un tamamı analiz edilirken, diğer üç kanunun ise sadece mali hükümleri araştırmaya dahil edilmiştir. Bir sonraki bölümde, kanun metnindeki karmaşıklık kavramına dair teorik çerçevede sunulmaktadır. Üçüncü bölüm ise konuyla ilgili kapsamlı literatür taraması içermektedir. Son bölümde ise ilgili kanunların analiz bulguları ve çözüm önerileri sunulmaktadır.

2. Mali Kanunların Karmaşıklığının Kavramsal Çerçevesi

Türk Dil Kurumu’na göre karmaşıklık; *“karmaşıklık ya da komplike, kısmen zıt unsurlardan oluşan, öğelerinin sayısının çokluğu ve çeşitliliği nedeniyle anlaşılması ve uygulanması zor olan durum”* olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Kanuni bağlamda karmaşıklık, kanun metnindeki anlaşılmasındaki zorluktur. Özellikle vergilendirme gibi işlemlerde kanunların günlük dilden uzak ve karmaşık bir şekilde yazılması, bireyler tarafından anlaşılabilirliği zorlaştırmaktadır. Bu nedenle karmaşıklık kavramı, mali mevzuatın önemli bir unsuru olarak öne çıkmaktadır (Yelman, 2021, ss. 151-152). Özellikle son dönemlerde kanunların kapsamının genişlemesiyle mevzuatın karmaşıklığı artmakta ve bu durum, mükelleflerin yükümlülüklerini yerine getirirken daha fazla zaman ve emek harcamasına neden olmaktadır (Bahşı, 2019, s. 92; Karabacak, 2013, s. 39). Ayrıca karmaşıklık, mükelleflerin doğru beyanda bulunmaktan kaçınmalarına yol açabilmektedir. Bu nedenle, kanunların sade ve anlaşılır olması kritik öneme sahiptir.

Mali kanun; devletin mali faaliyetlerini düzenleyen, kamu gelirleri ve giderleri hakkında ilgili düzenlemeleri içeren hukuki düzenlemelerdir. Bu kanunlar; bütçe kanunları, vergi kanunları, harç kanunları ve diğer kamu gelirleri ile giderlere ilişkin düzenlemeleri içeren devletin mali kuralları belirlemektedir (Bozdoğanoglu & Yücel, 2023, s. 88). Ayrıca mali kanunlar, kamu maliyesinin temelini

oluşturmakta, devletin gelir elde etme ve harcama yetkisini sınırlamakta ve düzenlemektedir. Mali kanunlar kamuda mali disiplinin sağlanabilmesi, kamu kaynaklarının etkin ve verimli bir biçimde kullanılabilmesi için önemli bir unsurdur (Arıkoğlu, 2016, s. 280). Hukuk dili, belirlilik ilkesine uygun olarak açık ve anlaşılır olmalıdır. Ancak mali kanunların karmaşıklığı, bu ilkeye aykırı şekilde anlaşılmayı zorlaştırmakta, bu nedenle metinlerin sadeleştirilmesi kritik önem taşımaktadır (Karakoç, 2014, s. 1291). Literatüre göre mali kanunların karmaşık olmasının nedenleri şu şekilde listelenebilir (Arslan, 2020, s. 688; Karakoç, 2014, s. 1300; Karabacak, 2013, s. 41; Tekbaş, 2010, s. 136; Köseoğlu, 2010, ss. 87-88; Ulusoy & Tekdere, 2019, s. 170):

- i. Mali kanunlarda kullanılan dilin ağır olması,
- ii. Mali kanunlarının değişme sıklığı,
- iii. Mali kanunlarındaki belirsizlikler,
- iv. Kanun dışındaki vergi hukuku kaynaklarının değiştirilmesi,
- v. Mevzuattaki bentlerin ve fıkraların fazlalığı,
- vi. Kanun metinlerinin sayısı ve uzunluğu,
- vii. Kanunların uzun ve karmaşık cümleler içermesi,
- viii. Mevzuatta teknik ve yabancı terimlerin fazlalı olmasıdır.

Günümüzde dilin kullanımında ve yasal düzenlemelerde birçok değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Bu değişiklikler, belirsizliği artırmakta ve karmaşıklığa zemin hazırlamaktadır. Mali konulara ilişkin yasal düzenlemeler, hukuki terimler ve emredici kurallar ise mükelleflerin hak ve yükümlülüklerini anlamalarını güçleştirebilmektedir (Çakır, 2021, s. 13). Ayrıca kanun metinlerinin anlaşılabilirliğini azaltan durumların ortaya çıkması, kanunların karmaşıklığına zemin hazırlayabilmektedir (Yapar, 2022, s. 213). Çünkü kanunlar metinlerinin uzunluğu, karmaşıklığı ve sık sık değişikliklere uğraması nedeniyle açıklık ve basitlik ilkelerinden uzaklaşabilmektedir. Kanun yazımında dil bilimine yeterince önem verilmemesi de metinlerin tutarsız ve bütünlükten yoksun bir yapıya sahip olmasına yol açmaktadır. Bu durum, kanunların okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyini olumsuz etkileyerek, toplumun tüm bireyleri tarafından kolayca anlaşılmasını engellemektedir (Arslan, 2020, s. 693).

Kanunların karmaşık olmasının bir sonucu, okunabilirlik ve anlaşılabilirlik seviyesi düşük olmasıdır. Okunabilirlik ve anlaşılabilirlik ise kelime sayısı, cümle uzunluğu, hece sayısı gibi unsurlar tarafından belirlenmektedir (Güngör Göksu & Dumrupınar, 2021, s. 93). Daha detaylı ifade edilmek gerekirse kanunlar, kelime sayısı açısından uzun cümleler ve hece sayısı açısından uzun kelimeler içeriyorsa, metinlerin okunabilirlik düzeyi düşmektedir. Ancak kanuni metinlerde daha kısa cümlelerin ve kelimelerin kullanılması, okunabilirlik seviyesini iyileştirmektedir (Çakır, 2021, s. 29). Buna göre okunabilirlik; bir okuyucunun metinleri kolayca mı yoksa zorlukla mı anladığını ifade eden bir kavramdır. Okunabilirlik, belirli bir yazılı materyalin içerdiği tüm unsurların toplamı olup, bir grup okuyucunun performansını etkilemektedir. Burada ifade edilen performans, okuyucuların metinleri ne ölçüde anladıklarına, onları optimal bir hızda okuyabildiklerine ve ilgi çekici bulmalarına bağlıdır (Güngör Göksu & Dumrupınar, 2021, s. 93; Dale & Chall, 1949, s. 19). Okunabilirlik ve anlaşılabilirlik kavramları birbiriyle bağlantılı olsa da, eş anlamlı değildir. Anlaşılabilirlik; bir metnin içeriğiyle ilgili özelliklerle, okuyucunun içerik hakkında bilgi sahibi olup olmamasıyla ve düşüncelerin nasıl ve hangi sırayla aktarıldığıyla ilişkilidir (Ateşman, 1997, s. 71). Okunabilirlik ise okuyucunun bir metni anlayabilmesi ve metindeki dilsel özelliklerin anlamlı hale getirilebilmesidir (Güyer vd., 2009, s. 752).

3. Literatür Taraması

Çalışmada, belediyelerin finansman sorunları ve mali kanunların karmaşıklığı arasındaki ilişki incelenirken literatür iki eksen de değerlendirilmiştir. İlk olarak Türkiye’de belediyelerin karşılaştıkları

finansman sorunlarına yönelik çalışmalar taranmış, ardından kanunların karmaşıklığını ve okunurluğunu ele alan araştırmalar derlenmiştir. Bu çift yönlü inceleme sonucunda, alandaki araştırma boşluğu açıkça ortaya konulmuştur.

3.1. Belediyelerin finansman sorunlarına ilişkin literatür

Türkiye’de belediyelerin mali özerklikleri ve finansman sorunlarına dair çeşitli araştırmalar yürütülmüştür. Bu araştırmaların ortak bulguları, belediyelerin yetersiz öz gelire sahip olduğunu, merkezi yönetime mali açıdan büyük ölçüde bağımlı olduklarını ve vergilendirme yetkilerinin sınırlı kaldığını göstermektedir. Son 15 yıllık literatür incelendiğinde Ulusoy ve Akdemir (2009; 2010), Türkiye’de mahalli idarelerin mali özerklik düzeyinin OECD ülkelerinin birçoğuna kıyasla düşük kaldığı ve gelir kaynakları açısından merkezi yönetime bağımlı oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Çetinkaya ve Demirbaş (2010), gelişmiş ülkelerde belediyelerin öz gelirlerinin merkezi transferlerinden daha yüksek olduğunu ancak Türkiye’de belediye bütçeleri içerisinde merkezi transferlerin öz gelirleri aştığını tespit etmiştir. Egeli ve Diril (2012) ise mali özerklik ve vergilendirme yetkisi bağlamında Türkiye’de mali özerkliğin oluşumunda meydana gelen çeşitli finansman sorunlarını ele almış ve mahalli idarelerin yeterli gelir kaynaklarına sahip olması için mevcut yasal düzenlemelerin zayıf kaldığını ifade etmiştir. Ayrıca Rantı ve Türkoğlu (2012), Türkiye’deki belediyelerin düşük mali özerklik sorununa yönelik gayrimenkul değer artışlarının vergilendirilmesinin öz gelir artışında önemli bir katkı sağlayabileceğini önermiştir.

Korlu ve Çetinkaya (2015), Türkiye’deki belediyelerin öz gelirlerinin büyüklüğünü ve toplam gelir içindeki payını inceleyerek mevcut durumu mali özerklik açısından değerlendirmiştir. Arıkboğa (2016), belediyelerin gelir yapısını analiz etmiş ve görevleri ile gelirler arasındaki dengesizlik, gelir yetersizliği, mali mevzuatın güncelliğini yitirmesi ve transfer sisteminin yetersizliğinin mali özerkliği zedelediğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte Şahin İpek (2018) de, Türkiye’de belediye gelirlerini incelemiş ve belediyelerin öz gelirleri üzerindeki kontrol yetkisinin sınırlı olduğunu tespit etmiştir. Ulusoy ve Tekdere (2019), Türkiye’de belediyelerin vergi kaynaklı sorunlarını ve bu sorunların mali özerklik üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Öz gelirlerin artırılması için vergi ve vergi dışı gelirlerin öncelikli finansman kaynağı olması gerektiğini ve merkezi idareden yapılan transferlerin kısır döngü yarattığını vurgulamışlardır.

Eroğlu (2020), Türkiye’de belediyelerin gelir yapısı, yapısal sınırlılıklar ve gelir artışı hususlarını incelemiş ve belediyelerin gelir artışına yönelik yapısal sınırlılıklar üzerinden incelemeler yapmıştır. Aydın (2021) ise farklı bir bakış açısıyla Türkiye’de belediyelerin mali özerklik düzeyini literatürde kabul gören çeşitli göstergeler üzerinden hesaplamıştır. Çavdar (2022), Türkiye’de belediye gelirlerini, özel tüketim vergisini ve motorlu taşıtlar vergisini incelemiştir. Tuna ve arkadaşları (2022) de belediyelerin mevcut öz gelirlerinde nasıl artışa gidileceğine odaklanmış ve mevcut öz gelirlere ilişkin öneriler sunmuştur. Agun ve Çavdar (2022), Türkiye’de belediyelerin vergi gelirlerindeki kayıpların önlenmesine yönelik bazı öneriler geliştirmiştir. Ayrıca Çukur (2023) çalışmasında, Türkiye’de mali yerelleşmenin mahalli idarelerin mali disipline etkisini araştırmıştır. Son olarak Aksu (2024), Türkiye’de mahalli idare birimlerinin mali özerklik düzeylerini inceleyerek, mali özerkliği olumsuz etkileyen faktörleri ortaya koymuş ve bu idarelerin mali açıdan merkeze bağımlı olmasından dolayı mali özerklik sınıflandırmasında temsili özerklik düzeyinde konumlandığını ifade etmiştir.

3.2. Kanunların karmaşıklığı ve okunabilirliğine ilişkin literatür

Çalışmanın bu alt başlığında kanunların karmaşıklığı ve okunabilirliği konulu ulusal ve uluslararası araştırmalar sunulmaktadır. Ancak bu çalışmaların çoğunun örneklemini vergi kanunları oluşturduğu, sadece küçük bir kısmının diğer mali mevzuatın analiz edildiği belirlenmiştir. Öncelikle ulusal literatür incelendiğinde Karabacak (2013), Türk vergi kanunlarının karmaşıklığını çıkartmalı okunabilirlik tekniğiyle ölçmüş ve Türkiye’de vergi kanunlarının genel olarak anlaşılması zor metinler olduğunu

ortaya koymuştur. Adalı (2018), sosyal sigortalar mevzuatının karmaşıklığını okunabilirlik formülleriyle analiz etmiş, 72 mevzuat metninin büyük çoğunluğunun "çok zor" veya "zor" kategorisinde yer aldığını ve dolayısıyla anlaşılmasının güç olduğunu tespit etmiştir. Öner ve Cural (2019) da Gelir Vergisi Kanunu'nun okunabilirliğini çeşitli testlerle incelemiş, Ateşman testiyle kanunun okunabilirlik değerini çok zor tespit etmiştir. Buna göre kanunun anlaşılması için yüksek eğitim düzeyi gerektiği vurgulanmıştır.

Arslan (2020), 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun okunabilirlik düzeyini Ateşman formülüyle ölçmüş ve ilgili kanunun "çok zor" kategorisinde yer aldığı, özellikle cümle uzunluklarının bu zorluğa neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yelman (2021), Türkiye'deki harcama vergilerini Ateşman testiyle analiz etmiş ve en karmaşık verginin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, en okunabilir verginin ise Şans Oyunları Vergisi olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Değirmenci ve Beşel (2022), 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nu Ateşman okunabilirlik testiyle incelemiş, gelir vergisi mevzuatının "çok zor" kategorisinde olduğunu tespit etmiş ve metinlerin sadeleştirilerek erişilebilirliğin artırılması için öneriler sunmuştur. Yapar (2022), 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nu Ateşman Okunabilirlik Formülü kullanılarak analiz ederek, metnin "zor" kategorisinde olduğunu tespit etmiş ve kanunun dilinin güncellenerek daha açık ve anlaşılır hale getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte Çakır (2021), Gelir Vergisi Kanunu'nun karmaşıklığını ve okunabilirliğini incelemiş, kanunun zor anlaşılır yapısının uyum maliyetlerini artırarak kayıt dışılığı teşvik edebileceğini ileri sürmüştür.

Uluslararası literatür incelendiğinde Umar (2013) çalışmasında, Nijerya Gelir Vergisi Kanunu'nun FRES ve F-KGL analizleri üzerinden okunabilirlik seviyesini değerlendirmiş ve Nijerya Kurumlar Vergisi Yasası'nın yetersiz okunabilirlik düzeyine sahip ve metinlerin anlaşılmasının güç olduğu tespit etmiştir. Saad ve arkadaşları (2014) de Malezya Gelir Vergisi Kanunu'nu FRES ve F-KGL analiz teknikleri kullanarak oldukça karmaşık olduğunu tespit etmiş ve kanun dilinin sadeleştirilmesinin hem mükelleflerin yükümlülüklerini anlamalarını hem de kamu kurumlarının işleyişini kolaylaştıracağını vurgulamıştır. Benzer şekilde bu çalışmanın devamı niteliğinde, Saad ve Udin (2016) Malezya Gelir Vergisi Kanunu'nun tamamlayıcı nitelikteki 71 ek kararın okunabilirliğini FRES ve F-KGL ölçütleriyle analiz etmiştir. Bulgular, kararların çoğunun anlaşılması zor olduğunu ve anlaşılması için yükseköğrenim düzeyinde eğitim gerektirdiğini, dolayısıyla açıklayıcı materyal olarak etkili olmadığını göstermektedir.

Martinez ve Silva (2019), Brezilya vergi hukukunun uzun cümle ve kelimelerden oluştuğunu, bu nedenle anlaşılabilirlik düzeyinin düşük olduğunu ve mükelleflerin metinleri yorumlayabilmesi için yüksek düzeyde eğitime ihtiyaç duyduğunu tespit etmiştir. Vergi kanunlarından farklı olarak Güngör Göksu ve Dumlupınar (2021), altı ülkenin kamu mali yönetim ve bütçe mevzuatını farklı okunabilirlik testleriyle analiz etmiştir. Çalışmada Türkiye'de yürürlükte olan 5018 sayılı Kanun'u Ateşman Okunabilirlik Formülü üzerinden değerlendirmiştir. Bulgular, çoğu ülkenin kanunlarının üniversite mezunları için bile anlaşılması zor olduğunu, ancak İngiliz Bütçe Sorumluluğu Yasası'nın daha anlaşılır olduğunu göstermiştir. Son olarak Alfano ve Guarino (2024), COVID-19 döneminde İtalya'da yürürlüğe giren 640 yönetmeliğin okunabilirliğini incelemiş ve zayıf okunabilirliğin, pandeminin yayılımını artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

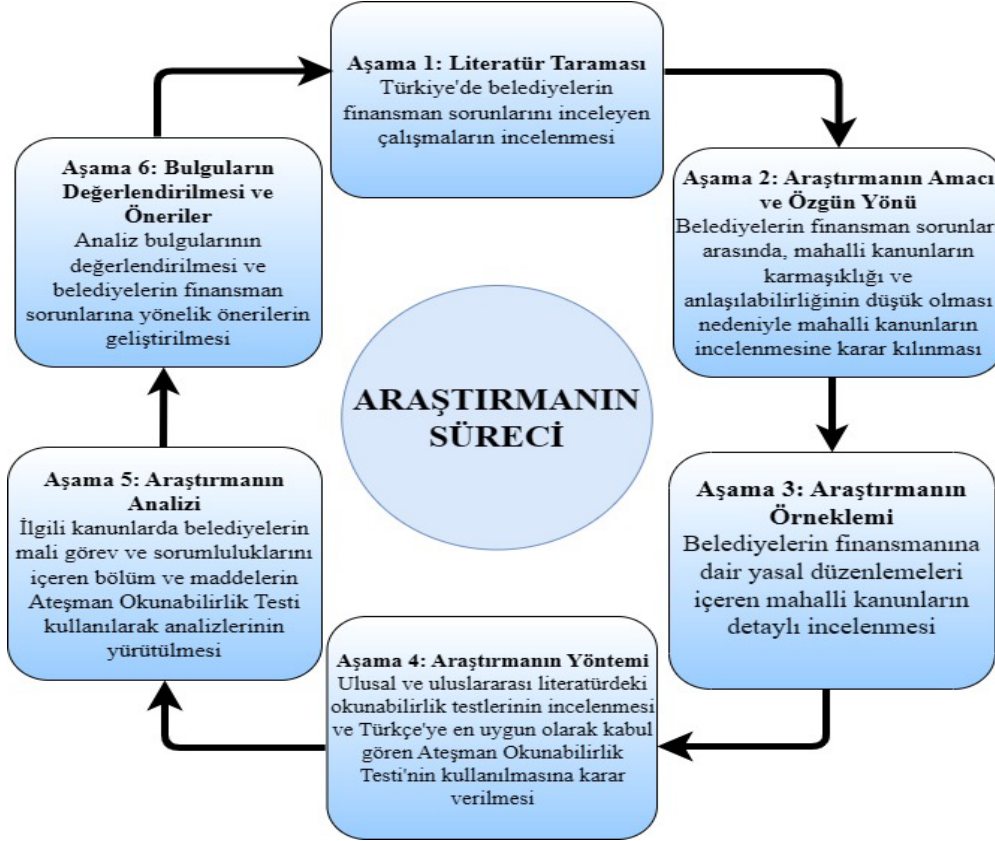
4. Araştırma Süreci ve Yöntemi

Araştırmada mahalli mali kanunların karmaşıklığının ve okunabilirlik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla literatürde güvenilirliği kanıtlanmış Ateşman Okunabilirlik Formülü testinden faydalanılmıştır. Bu formül metinlerin dilsel yapısını analiz ederek, farklı okur kitleleri için metinlerin hangi ölçüde anlaşılır olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır (Çıplak, 2022, s. 24). Böylece çalışmada analiz edilen kanunların yöneticiler, diğer sorumlular ve vatandaşlar tarafından okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyinin tespiti mümkün olmuştur. Bununla birlikte araştırmaya dahil edilen kanunlar;

madde işaretleri, sayısal örnekler ve başlıklar çıkarılarak yalnızca düz yazı biçimi üzerinden teste tabi tutulmuştur. Çünkü anlamlı sonuçlar elde edebilmek için madde işaretleri, sayısal örnekler, başlıklar gibi unsurların metin dışında bırakılması önemli bir kriterdir (Değirmenci & Beşel, 2022, s. 167). Öncelikle Şekil 1’de araştırma sürecinin aşamaları sunulmuştur.

Şekil 1

Araştırma Süreci

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Türkçe metinler için literatürde üç okunabilirlik testi geliştirilmiştir: Ateşman Okunabilirlik Testi (1997), Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Skoru (2010) ve Bezirci ve Yılmaz Okunabilirlik Skoru (2010). Ancak bu testler arasında literatürde en çok uygulanan Ateşman’a ait olandır.

4.1. Araştırmanın yöntemi

Çalışmanın amacına ulaşmak için analizlerde Ateşman Okunabilirlik Formülü kullanılmıştır. Diğer dillere özgü hazırlanan ve uygulanan okunabilirlik testlerinin Türkçe metinler için doğru ve sağlıklı sonuç vermemesi nedeniyle Ateşman (1997) tarafından ilk defa Türkçe metinler için okunabilirlik formülü geliştirilmiştir. Bu test, İngilizce metinler için hazırlanan Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Testi’ni Türkçe diline uyarlanmış halidir. Ateşman (1997, s. 74) çalışmasında, formüldeki ortalama kelime ve ortalama cümle uzunluğunun her dilin yapısına göre farklılık gösterdiğini, Türkçe’de ortalama kelime uzunluğunun 2.6 hece ve ortalama cümle uzunluğunun ise 9-10 kelime olduğunu belirtmiştir. Buna göre geliştirilen formül şu şekildedir:

$$OS: 198,825 - 40,175x_1 - 2,610x_2$$

i. OS: Okunabilirlik Skoru

ii. x_1 : Kelime uzunluğu (Toplam Hece / Toplam Kelime)

iii. x_2 : Cümle uzunluğu (Toplam Kelime / Toplam Cümle)

Tablo 1*Ateşman Okunabilirlik Seviyesi*

Okunabilirlik Aralığı	Düzy
90-100	Çok Kolay
70-89	Kolay
50-69	Standart
30-49	Zor
1-29	Çok Zor

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.**4.2. Verilerin analizi ve bulgular**

Türkiye’de belediyelerin finansmanına ilişkin yasal düzenlemelerin hüküm altına alındığı temel kanunlar, (i) 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, (ii) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, (iii) 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, (iv) 5393 sayılı Belediye Kanunu, (v) 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve (vi) 5957 sayılı Sebze ve Meyveler İle Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’dur.

4.2.1. 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu’nun analizi

Emlak vergisi, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu’na dayalı olarak bina, arsa ve arazi gibi taşınmazlar üzerinden alınmaktadır. Bu vergi, her bütçe yılının başından itibaren belediyeler tarafından tarh ve tahakkuk ettirilmekte ve Türkiye’de belediyelerin öz gelirleri içinde önemli paya sahiptir (Töremen, 2020, s. 25). Cumhuriyetin ilk döneminde, arazi ve bina vergileri 1833 sayılı Arazi Vergisi Kanunu ve 1837 sayılı Bina Vergisi Kanunu ile ayrı ayrı düzenlenmiş olup, bu kanunlar 1970 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 1970 yılında ise bu iki vergi, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu ile tek bir düzenleme altında birleştirilmiştir (Şataf & Aygün, 2019, ss. 90-92). Tablo 2’de 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu’nun okunabilirlik analiz bulguları sunulmuştur.

Tablo 2*1319 Sayılı Kanun’un Okunabilirlik Bulguları*

Kısım ve Bölümler	Ateşman Okunabilirlik Değeri	Ateşman Okunabilirlik Sınıfı
Birinci Kısım Birinci Bölüm: Mükellefiyet	49,514	Zor
Birinci Kısım İkinci Bölüm: Muaflık ve İstisnalar	26,183	Çok Zor
Birinci Kısım Üçüncü Bölüm: Matrah ve Nispet	40,756	Zor
Birinci Kısım Dördüncü Bölüm Verginin Tarh ve Tahakkuku	15,386	Çok Zor
İkinci Kısım Birinci Bölüm: Mükellefiyet	34,055	Zor
İkinci Kısım İkinci Bölüm: Muaflık ve İstisnalar	38,999	Zor
İkinci Kısım Üçüncü Bölüm: Matrah ve Nispet	22,649	Çok Zor
İkinci Kısım Dördüncü Bölüm: Verginin Tarh ve Tahakkuku	14,583	Çok Zor
Üçüncü Kısım Birinci Bölüm: Kısımlar Arasında Müşterek Hükümler	32,177	Zor
Üçüncü Kısım İkinci Bölüm: Son Hükümler	55,396	Standart
Dördüncü Kısım: Değerli Konut Vergisi	38,029	Zor
1319 Sayılı Ana Kanuna İşlenemeyen Hükümler	17,7	Çok Zor

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Emlak Vergisi Kanunu, taşınmaz sahiplerinin ödemekle yükümlü olduğu vergileri düzenleyen bir mevzuattır ve kanunun uygulanması ile yorumlanması çeşitli nedenlerle karmaşıklık içermektedir. Tabloya göre 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu’nun Ateşman Okunabilirlik testine göre okunabilirlik değerleri, “Standart”, “Zor”, ve “Çok Zor” okunabilirlik sınıfları arasında değişmektedir. Analiz bulgularına göre, birinci kısımda “Mükellefiyet” ve “Matrah ve Nispet” bölümleri “Zor”, “Muaflik ve İstisnalar” ile “Verginin Tarh ve Tahakkuku” ise “Çok Zor” olarak tespit edilmiştir. İkinci kısımda da benzer bir durum geçerlidir. “Mükellefiyet” ve “Muaflik ve İstisnalar” kısımları “Zor”, diğer iki bölüm “Çok Zor” olarak değerlendirilmektedir. Üçüncü kısımda yalnızca “Son Hükümler” bölümü “Standart” düzeydeyken, diğer bölüm “Zor” sınıfındadır. Dördüncü kısımda “Değerli Konut Vergisi” “Zor”, “Ana Kanuna İşlenemeyen Hükümler” ise “Çok Zor” kategorisindedir. Bu dağılım, kanunun genelinde yüksek bir dilsel ve yapısal karmaşıklığa işaret ederek, özellikle istisnalar ve tarh-tahakkuk gibi teknik bölümlerde anlaşılabilirliğin daha da düştüğünü göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde mali bölümlerdeki teknik dil ve uzun cümleler, okuyucular için anlaşılmayı güçleştirmektedir. “Bina/arazi vergisi”, “vergi değeri”, “değerli konut vergisi” gibi terimler ise mükelleflerde yanlış beyan ve eksik ödeme riskini artırmaktadır. Bu nedenle mevzuatın sadeleştirilmesi, yükümlülüklerin netleştirilmesi ve uygulamada birlik için yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

4.2.2. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun analizi

1948’de yürürlüğe giren 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, harcamalara katılma paylarının tahakkuk ve tahsiline ilişkin usul ve esasları belirlemiştir. Güncel çerçeve ise 1981’den beri yürürlükte olan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu; belediye vergi gelirlerinin konu, tarife, oran, matrah, istisna/muafiyet ile tahakkuk ve ödeme süreçlerini, belediye harçlarını, belediyelere ait pay gelirlerini ve bunların hesaplanma, tahakkuk, ilan ve tahsil hükümlerini düzenlemektedir (Pıçak & Soyak, 2022: s. 15). Tablo 3’te 2464 sayılı Kanun’un okunabilirlik analiz bulguları sunulmuştur.

Tablo 3

2464 Sayılı Kanun’un Okunabilirlik Değerleri

Kısım ve Bölümler	Ateşman Okunabilirlik Değeri	Ateşman Okunabilirlik Sınıfı
Birinci Kısım Birinci Bölüm: Meslek Vergisi	(Mülga: 18/5/1987 - 3365/1 md.)	(Mülga: 18/5/1987 - 3365/1 md.)
Birinci Kısım İkinci Bölüm: İlan ve Reklam Vergisi	43,349	Zor
Birinci Kısım Üçüncü Bölüm: Eğlence Vergisi	64,287	Standart
Birinci Kısım Dördüncü Bölüm: Akaryakıt Tüketim Vergisi	(Mülga: 7/11/1984 - 3074/8 md.)	(Mülga: 7/11/1984 - 3074/8 md.)
Birinci Kısım Beşinci Bölüm: Çeşitli Vergiler	32,652	Zor
İkinci Kısım Birinci Bölüm: Temizleme ve Aydınlatma Harcı	(Mülga: 4/12/1985 - 3239/142 md.)	(Mülga: 4/12/1985 - 3239/142 md.)
İkinci Kısım İkinci Bölüm: İşgal Harcı	49,22	Zor
İkinci Kısım Üçüncü Bölüm: Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı	53,511	Standart
İkinci Kısım Dördüncü Bölüm: Kaynak Suları Harcı	37,589	Zor
İkinci Kısım Beşinci Bölüm: Tellallık Harcı	49,01	Zor
İkinci Kısım Altıncı Bölüm: Hayvan Kesimi, Muayene ve Denetleme Harcı	53,654	Standart

Tablo 3 (Devamı)

İkinci Kısım Yedinci Bölüm: Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı	3,453	Çok Zor
Mükerrer Yedinci Bölüm: Bina İnşaat Harcı	13,252	Çok Zor
İkinci Kısım Sekizinci Bölüm: Çeşitli Harçlar	36,498	Zor
Üçüncü Kısım: Harcamalara Katılma Payları	7,824	Çok Zor
Dördüncü Kısım: Çeşitli Hükümler	32,81	Zor
26/5/1981 Tarihli ve 2464 sayılı Ana Kanuna İşlenemeyen Geçici Maddeler	13,585	Çok Zor

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun okunabilirlik analizi, bölümler arasında dil ve yapı bakımından belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir; mülga “Meslek Vergisi”, “Akaryakıt Tüketim Vergisi” ve “Temizleme ve Aydınlatma Harcı” bölümleri test dışıdır. “İlan ve Reklam Vergisi”, “Çeşitli Vergiler”, “İşgal Harcı”, “Kaynak Suları Harcı”, “Tellallık Harcı”, “Çeşitli Harçlar” ve “Çeşitli Hükümler” bölümleri Ateşman testine göre “Zor” sınıfındadır, bu da sade olmayan dil ve uzun cümleler nedeniyle okur için anlaşılma güçlüğüne işaret eder. “Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı”, “Bina İnşaat Harcı”, “Harcamalara Katılma Payları” ve “2464 sayılı Ana Kanuna İşlenemeyen Geçici Maddeler” bölümleri Ateşman testine göre 3,453–13,585 aralığında skorlarla “Çok Zor” sınıfındadır. Bu durum, özellikle harç konularının genel okuyucu için oldukça güç anlaşılır olduğunu göstermektedir. Son olarak “Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı” ve “Hayvan Kesimi, Muayene ve Denetleme Harcı” başlıklı bölümler, Ateşman Okunabilirlik testine göre, sırasıyla 53,511 ve 53,654 okunabilirlik değerleriyle “Standart” veya “Orta Güçlükte” (50- 69 aralığı) sınıfında yer almakta ve genel okuyucular tarafından rahatlıkla anlaşılabilir bir dil kullanılmaktadır. Bu bulgu ise kanunun bu bölümlerinin daha kısa cümleler ve sade bir dil içerdiğini, okuyucular için ise bu iki bölümü anlamakta zorluk çekmeyeceklerini göstermektedir. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, mahalli idarelerin mali kaynaklarını düzenleyen temel yasal metinlerden biridir. Ancak, mevzuatın karmaşıklığı, hem uygulayıcılar hem de yükümlüler açısından çeşitli sorunlara yol açtığı düşünülmektedir.

4.2.3. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun analizi

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 10.07.2004 tarihi ve 27531 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir ve Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir. Kanunda, büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiş ve böylece hizmet alanları genişletilmiştir. Mali açıdan değerlendirildiğinde, büyükşehir belediyelerinin mali yapısını güçlendirmek için gelir kaynaklarını da kanunda düzenlemiştir. Bu kapsamda büyükşehir belediyeleri için genel bütçe vergi gelirlerinden pay ayrılması, çeşitli harç ve vergilerin tahsil edilmesi gibi finansal düzenlemeler yapılmıştır. 5216 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin gelirlerini düzenlemektedir (Çetinkaya, 2021, s. 277). Bununa birlikte belediyelere, imar düzenlemeleri, altyapı ve ulaşım hizmetleri, çevre koruma uygulamaları, ruhsat ve denetim süreçleri gibi alanlarda çeşitli harç ve vergileri tahsil etme yetkisi verilerek mali yapılarının güçlendirilmesi ve mahalli hizmetlerin sürdürülebilir biçimde finanse edilmesi amaçlanmıştır. 5216 sayılı Kanun’un altıncı bölümü, mali hükümleri içermektedir ve bu bölümde büyükşehir belediyelerin gelirleri, giderleri, bütçesi ve şirket kurulması alt başlıklarından oluşmaktadır. Tüm mali düzenlemeler, büyükşehir belediyelerinin finansal sürdürülebilirliğini sağlamayı ve vatandaşlara sunulan hizmetlerin kalitesini artırmayı hedeflemektedir (5216 sayılı Kanun, 2004, md. 23 -26). Tablo 4’te 5216 sayılı Kanun’un Altıncı Bölüm – Mali Hükümler başlığı altında yapılan düzenlemelerin okunabilirlik analiz bulgusu sunulmaktadır.

Tablo 4*5216 Sayılı Kanunu'nun Okunabilirlik Değeri*

Kısım ve Bölümler	Ateşman Okunabilirlik Değeri	Ateşman Okunabilirlik Sınıfı
Altıncı Bölüm - Mali Hükümler	68,797	Standart

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

5216 sayılı Kanun'un Altıncı Bölüm: Mali Hükümler başlığının Ateşman Okunabilirlik Değeri 68,797 hesaplanmıştır ve bu değer "Standart" veya "Orta Güçlük" sınıfında (50 - 69 aralığı) bulunmaktadır. Bu bulgu, kanunun mali hükümlerle ilgili bölümünün dilinin genel olarak anlaşılabilir olduğunu ve okuyucuların bu kısmı anlamakta büyük zorluk yaşamadığı anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle ilgili kanunun mali düzenlemelerle ilgili kısmının sade ve açık bir dille yazıldığını ve hedef kitlenin (belediye çalışanları, mahalli yetkilileri ve ilgili taraflar) bölümü daha kolay anlayabileceği ifade edilebilir. Ancak bu standart okunabilirlik düzeyinin, teknik terimlere aşina olmayan kişiler için yine de bazı zorluklar içermesi de mümkündür.

4.2.4. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun analizi

5393 sayılı Belediye Kanunu, 3 Temmuz 2005 tarihinde 25874 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun belediyelerin kuruluşunu, görevlerini, yetkilerini ve sorumluluklarını düzenleyen temel yasal çerçeveyi oluşturmaktadır. 5393 sayılı Kanun, belediyelerin görevlerini "mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak" olarak tanımlarken, belediyeleri altyapı hizmetlerinden çevre düzenlemesine, sosyal hizmetlerden kültürel faaliyetlere kadar geniş bir yelpazede hizmet sunmakla sorumlu tutmuştur. 5393 sayılı Kanun belediyelerin mali yapısını da düzenlemektedir. Belediyelere genel bütçe vergi gelirlerinden pay aktarma, harç ve vergi toplama gibi çeşitli gelir kaynakları sağlanmıştır. Bunun yanı sıra belediyelerin borçlanma ve yatırım yapma yetkileri de kanunla belirlenmiştir. Ancak bu yetkiler, belediyelerin mali disiplinini koruyacak şekilde sınırlandırılmaktadır. Kanunun Beşinci Bölüm – Mali Hükümler başlığı altında belediyelerin gelirleri ve giderleri (madde 59, 60), belediye bütçesi (madde 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67) ve borçlanma ve iktisadi girişimler (madde 68, 69, 70, 71) ile ilgili düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. Tablo 5'te 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun mali hükümlerinin okunabilirlik analiz bulguları sunulmuştur.

Tablo 5*5393 Sayılı Kanunu'nun Okunabilirlik Değerleri*

Kısım ve Bölümler	Ateşman Okunabilirlik Değeri	Ateşman Okunabilirlik Sınıfı
Beşinci Kısım Birinci Bölüm: Belediyenin Gelir ve Giderleri	61,17	Standart
Beşinci Kısım İkinci Bölüm: Belediye Bütçesi	29,728	Çok Zor
Beşinci Kısım Üçüncü Bölüm: Borçlanma ve İktisadî Girişimler	7,026	Çok Zor

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tabloya göre kanunun "Belediyenin Gelir ve Giderleri" başlıklı bölüm "Standart" veya "Orta Güçlükte" sınıfında (50- 69 aralığı) yer almakta ve okuyucular tarafından rahatlıkla anlaşılabilir olduğu görülmektedir. Bu bulgu kanunun ilgili bölümünün daha sade bir dil ve daha kısa cümleler içerdiğini, dolayısıyla okuyucuların bu kısmı anlamakta zorluk çekmeyeceği olarak açıklanabilir. Ancak "Belediye Bütçesi" ve "Borçlanma ve İktisadî Girişimler" bölümleri, "Çok Zor" sınıfında (0 – 29 aralığı) yer almakta ve oldukça karmaşık bir dil ve yapısına sahiptir. Bu bulgu ise özellikle mali ve teknik konuların ele

alındığı bu bölümlerin, okuyucular için anlaşılmasını güçleştirmektedir. Teknik terimlerin yoğunluğu, uzun cümle yapıları ve karmaşık ifadeler ise ilgili bölümlerin yalnızca uzmanlar veya konuya hâkim kişiler tarafından anlaşılabilir olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ilgili bölümlerin daha sade bir dille yazılması, kanunun amacına daha iyi hizmet etmesini sağlayacaktır. Özellikle mahalli idarelerin mali yapısını düzenleyen bölümlerin, halkın katılımını artırmak ve bu idarelerin şeffaflığını sağlamak adına daha anlaşılır bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

4.2.5. 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un analizi

5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun, 2 Temmuz 2008 tarihinde 26937 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir ve mülga maddeler hariç 10 maddeden oluşmaktadır (5779 sayılı Kanun, 2008: md. 1). Mahalli idarelerin mali kaynaklarını düzenlemek amacıyla kabul edilen bu kanun, il özel idareleri ve belediyelerin genel bütçe vergi gelirlerinden alacakları payların hesaplanma ve dağıtım esaslarını belirlemektedir. Tablo 6'da 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un tamamının okunabilirlik analiz bulguları sunulmuştur.

Tablo 6

5779 Sayılı Kanunu'nun Okunabilirlik Değeri

Kısım ve Bölümler	Ateşman Okunabilirlik Değeri	Ateşman Okunabilirlik Sınıfı
Tamamı	30,898	Zor

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

5779 sayılı Kanun toplam 10 maddeyi içermekle beraber, bu maddeler diğer kanunlar gibi kendi içerisinde kısım ve bölümlere ayrılmamıştır. Bu nedenle kanun analiz edilirken bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Kanunun analiz bulguların göre genel okunabilirlik düzeyi, "Zor" sınıfına (30- 49 aralığı) yer almaktadır ve bu bulgu, kanunun dilinin genel okuyucular için anlaşılmasının güç olduğunu göstermektedir. Mahalli idarelerin mali yapısını düzenleyen ilgili kanunun daha geniş bir kitle tarafından anlaşılabilir olması oldukça önemlidir. Bu sebeple kanunun dilinin sadeleştirilmesi ve cümle yapılarının daha basit hale getirilmesi, yöneticilerin ve diğer okuyucuların kanunu daha iyi anlamasına ve mahalli idare süreçlerine daha etkin katılım sağlamasına yardımcı olabilecektir.

4.2.6. 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un analizi

5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun veya kısa bilinen adıyla Hal Kanunu, Türkiye'de sebze ve meyve ticaretinin düzenlenmesi, kayıt altına alınması ve piyasa denetiminin sağlanması amacıyla 26.03.2010 tarihinde ve 27533 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun üreticilerin haklarını korumayı, tüketicilere güvenilir ve uygun fiyatlı ürün sunmayı, kayıt dışı ticareti önlemeyi ve haksız rekabeti engellemeyi hedeflemektedir.

Kanun'un 8. maddesinde hal rüsumu adı altında, sebze ve meyve ticaretinde belediyelere gelir sağlamak amacıyla alınan ücret düzenlemektedir. Hal rüsumu, toptancı hallerinde işlem görmekte olan sebze ve meyveler üzerinden alınan bir bedeldir ve bu bedel, ürünün brüt satış bedeli üzerinden belirli bir oran olarak hesaplanmaktadır. Hal rüsumu, genellikle alıcı tarafından ödenir ve belediyeler tarafından tahsil edilerek mahalli idarelerin bir gelir kaynağı olarak kullanılmaktadır. (5957 sayılı Kanun, 2008: md. 8).

Tablo 7’de 5957 sayılı Kanun’da düzenlenen hal rüsumu maddesinin okunabilirlik analiz bulgusu sunulmuştur.

Tablo 7

5957 Sayılı Kanun’un Hal Rüsumu Düzenlemesinin Okunabilirlik Değeri

Kısım ve Bölümler	Ateşman Okunabilirlik Değeri	Ateşman Okunabilirlik Sınıfı
8. Madde: Hal Rüsumu	26,418	Çok Zor

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

5957 sayılı Kanun’un Hal Rüsumu başlıklı 8. maddesinin okunabilirlik düzeyi 26,418 olarak hesaplanmıştır ve bu değer, Ateşman Okunabilirlik testine göre "Çok Zor" sınıfında (0- 29 aralığı) yer almaktadır. Bu bulgu, maddenin dilinin oldukça karmaşık, teknik ve anlaşılması güç olduğunu göstermektedir. Kanunun uygulayıcıları ve hedef kitlesi olan üreticiler, tüccarlar ve belediyeler gibi tarafların maddeyi daha kolay anlayabilmesi için dilinin sadeleştirilmesi önemlidir.

5. Sonuç ve Öneriler

Belediyelere ilişkin mevzuatın karmaşıklığına odaklanan bu çalışmada, mahalli mali mevzuatın okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyi incelenmiş ve ulusal maliye literatüründe önemli bir boşluğun doldurulması amaçlanmıştır. Mevzuatın hem içeriksel hem de dilbilimsel boyutuyla ele alınması gerektiği düşüncesinden hareketle, Türkiye’de belediyelerin mali işleyişini düzenleyen altı temel kanunun çeşitli hükümleri okunabilirlik açısından analiz edilmiştir. Literatürde belediyelerin karşılaştıkları mali sorunlar arasında vergilendirme yetkisinin olmaması ve öz gelirlerinin yetersizliği nedeniyle genel bütçe vergi gelirlerine yüksek düzeyde bağımlı olması ağırlıklı olarak araştırılmasına rağmen, mahalli mali mevzuatın karmaşık olması da belediyelerin karşılaştıkları önemli bir sorun olarak tespit edilmiştir. Ancak literatürde belediyelerin mali sorunlarını inceleyen hiçbir çalışmada, mahalli kanunlarının mali hükümlerinin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyi araştırılmamıştır.

Kanunların karmaşıklığın yol açtığı sorunları çözmek için “hukuki belirlilik” ilkesi göz önünde bulundurulmalı ve yasal metinler açık, net ve anlaşılır şekilde hazırlanmalıdır. Aksi takdirde karmaşık yasal düzenlemeler, vatandaşların yükümlülüklerini yerine getirme yeteneklerini olumsuz etkileyebilir ve adalet algısını zedeleyebilir (Üyümez, 2016, s. 80). Bu doğrultuda çalışmada, Türkçe metinlerin okunabilirliğini belirlemede en yaygın ve geçerli ölçütlerden biri olarak kabul gören Ateşman (1997) Okunabilirlik Formülü kullanılmıştır. Böylece araştırmanın örneklemini oluşturan mevzuat metinlerinin ortalama kelime, hece ve cümle uzunlukları hesaplanmış ve ulaşılan veriler üzerinden ilgili metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeyi nesnel bir biçimde analiz edilmiştir.

Analizler neticesinde öncelikle mahalli idarelere ilişkin incelenen mali yasal metinlerin büyük çoğunluğunun "zor" ya da "çok zor" sınıfında bulunduğu tespit edilmiştir. Kanun metnindeki uzun ve karmaşık cümle yapıları, yoğun teknik terim kullanımı, yabancı kökenli kavramlar, fazla sayıda bent ve fıkra ile düzenlenmiş hükümler, metinlerin sade ve doğrudan bir anlatımdan uzak olduğunu göstermektedir.

Bu yapısal ve dilsel karakteristikler yalnızca mahalli yöneticilerin değil, aynı zamanda ilgili düzenlemelerden doğrudan etkilenen vatandaşların da mevzuatı anlamasını güçleştirmekte ve uygulamada hatalı yorumlamalara yol açabilecek bir zemin oluşturmaktadır. Belediyelerin görev ve yetki sınırlarının belirlenmesinden mali kaynakların yönetimine kadar pek çok temel alanda bu tür dilsel karmaşıklıklar, mahalli idarelerin hukuki güvenceden yoksun kalmasına, mali planlama ve öngörü yapma süreçlerinde belirsizlik yaşamasına neden olabilmektedir.

Kanunların soyut yapısı ile somut olaylar arasındaki uyumsuzluklar, hükümlerin netleştirilmesini gerektirmekte ve idare tebliğ, sirküler ve özelgelerle belirsizlikleri açıklayabilmektedir. Ancak bu metinler, kanunu genişletmemeli ya da değiştirmemelidir. Aşırı detaylandırma, metinleri uzun ve karmaşık hale getirmekte ve aşırı genelleme çok sayıda ikincil düzenlemeye yol açarak karmaşıklığı arttırmaktadır. Bu nedenle kanun yazımında denge gözetilmeli ve gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır (Uğurlu, 2019, ss. 180-183). Bu görüşten hareketle ulaşılan bulgular doğrultusunda çalışma, Türkiye’de mahalli idareler arasında en fazla görev ve sorumluluğa sahip belediyelerin mali mevzuatın sadeleştirilmesine duyulan ihtiyacı açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Mahalli idarelerin etkili, şeffaf ve sürdürülebilir bir şekilde işleyebilmesi için yalnızca mali kaynaklara erişimlerinin artırılması yeterli değildir. Bununla birlikte bu kaynakların nasıl yönetileceğine dair yasal çerçevenin açık, anlaşılır ve uygulanabilir olması da büyük önem arz etmektedir. Mevzuatın okunabilirliğinin artırılması, mahalli düzeyde hukukun etkinliğini sağlamak ve demokratik katılımı güçlendirmek açısından kritiktir. Bu nedenle mevzuatın dilinin sadeleştirilmesi ve yeniden yapılandırılması sürecinde dil bilimcilerin, mevzuat uzmanlarının ve uygulayıcı aktörlerin iş birliğine dayalı bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu yaklaşım teknik düzenlemeleri ve ilgili hedef kitlenin sosyo-kültürel ile mesleki profiline uygun bir dilsel anlayışı geliştirmeyi kapsamalıdır. Çünkü bulgular, bu ihtiyacın teorik ve pratik gerekçelere dayandığını gösterirken, karar alıcılar için somut bir yol haritası oluşturabilecek niteliktedir.

Diğer öneriler arasında yeni hazırlanan veya güncellenen mevzuat taslaklarında, yürürlüğe girmeden önce okunabilirlik testlerinin uygulanması oldukça önemlidir. Ateşman (1997) gibi Türkçe için geliştirilmiş formüller kullanılarak yürütülecek bu analizler, metinlerin anlaşılabilirlik düzeyine dair önleyici değerlendirmeler sağlayacak ve yasal düzenlemelerin daha sağlıklı biçimde yapılandırılmasına zemin hazırlayacaktır. Bu sebeple belediyelerin görev ve sorumluluklarını belirleyen tüm yasal metinler bütüncül bir yaklaşımla gözden geçirilmeli; çelişkili, mükerrer ya da yoruma açık düzenlemeler revize edilerek normatif tutarlılık sağlanmalıdır. Bu doğrultuda yapılacak mevzuat sadeleştirme çalışmaları, mahalli idarelerin kurumsal kapasitelerini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda demokratik katılımın ve mali saydamlığın güçlendirilmesine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Sonuç olarak çalışma, belediyelere ilişkin mali mevzuatın okunabilirliğini bilimsel ölçütlerle değerlendiren öncü araştırmalardan biri olarak değerlendirilebilir. Mevzuatın dilsel ve yapısal analizine dayalı bu yaklaşım, mahalli idareler maliyesi literatürüne katkı sunmakta ve özellikle mahalli idare reformları çerçevesinde yapılacak yasal düzenlemelere dair öneriler geliştirilmesine imkan tanımaktadır. Bu yönüyle çalışma, hem mevzuatın anlaşılabilirliğini artırmaya yönelik teknik çözümler sunmakta, hem de mali saydamlık, hesap verebilirlik ve demokratik yönetim ilkeleri doğrultusunda daha erişilebilir bir idari sistemin inşasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Kaynakça

- Adalı, A. (2018). *Sosyal güvenlik mevzuatının okunabilirlik düzeyi ve buna ilişkin bir uygulama*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Pamukkale Üniversitesi.
- Agun, B. H., & Çavdar, F. (2022). Belediyelerde vergi inceleme yetkisi: Olmalı mı? Bir öneri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 566-574. <https://doi.org/10.37880/cumuiibf.1054793>
- Aksu, H. (2024). Türkiye’de yerel yönetimlerin gelirlerinin mali özerklik açısından analizi. *Ekonomi Yönetim Politika*, 2(2), 127-144.
- Alfano, V., & Guarino, M. (2024). Why do you make things so complicated? Understanding the texts of regulations during the COVID-19 pandemic. *Italian Economic Journal*, 10, 929-955. <https://doi.org/10.1007/s40797-023-00243-5>
- Arikboğa, Ü. (2016). Türkiye’de belediyelerin gelir yapısı: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 280-291.
- Arslan, C. B. (2020). Vergilemede açıklık ve basitlik ilkesi: Kurumlar Vergisi Kanunu’nun okunabilirlik düzeyine ilişkin bir inceleme. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(4), 688-693.
- Ateşman, E. (1997). Türkçe’de okunabilirliğin ölçülmesi. *Dil Dergisi*, (58), 71-74.
- Aydın, M. (2021). Belediye öz gelirlerinin yasal zemini ve mali özerklik. H.Ö. Saridoğan & F. Çelebi (Ed.), *İktisadi ve idari bilimlerde özgün çalışmalar içinde* (ss. 60-108). İzmir: Duvar Yayınları.
- Bahşı, S. (2019). Vergi kaçakçılığının nedenleri. *İzmir YMMO Dergisi*, 1(2), 92.
- Bozdoğanoglu, B., & Yücel, A. (2023). Bütçe açıklarının yönetiminde mali kural ve Türkiye için değerlendirmeler. *Türkiye’nin Ekonomik Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Ankara: Gazi Kitabevi
- Çakır, M. (2021). *Türk vergi sisteminde vergi karmaşıklığının analizi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacı Bayram Üniversitesi.
- Çavdar, F. (2022). Belediyelerin gelirlerini artırmaya yönelik öz gelir önerisi: Motorlu taşıtlar üzerindeki vergisel yükümlülüğün paylaşımı. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 8(2), 86-102.
- Çetinkaya, Ö., & Demirbaş, T. (2010). Belediye gelirlerinin analizi ve mali özerklik açısından değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, 53, 1-18.
- Çetinkaya, Ö. (2021). *Mahalli idareler maliyesi*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çıplak, G. (2022). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Çukur, A. (2023). Mali yerelleşmenin yerel yönetimlerin mali disiplini üzerine etkisi: Türkiye örneği. *Maliye Dergisi*, 184, 116-144.
- Dale, E., & Chall, J. S. (1949). The concept of readability. *Elementary English*, 26(1), 19-26.
- Değirmenci, T., & Beşel, F. (2022). Türkiye’de gelir üzerinden alınan vergilerin karmaşıklık analizi. *Maliye Dergisi*, 182, 161.
- Egeli, H., & Diril, F. (2012). Türkiye’de yerel yönetimlerde mali özerklik ve vergilendirme yetkisi. *Sayıştay Dergisi*, (84), 32-33.

- Eroğlu, E. (2020). Belediye gelirlerinin yapısının ve gelir artırımı konusunda yapısal kısıtların değerlendirilmesi. *Maliye Çalışmaları Dergisi*, (64), 40-42.
- Güngör Göksu, G., & Dumlupınar, S. (2021). Readability analysis of laws related to public financial responsibility and state budget: Comparison of selected countries. In S. Grima & E. Boztepe (Eds.), *Contemporary Issues in Public Sector Accounting and Auditing* (91-113). Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S1569-375920200000105007>
- Güyer T., Temur T., & Solmaz E. (2009). Bilgisayar destekli metin okunabilirliği analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 751-766.
- Karabacak, Y. (2013). Türk vergi kanunlarının karmaşıklık düzeyinin ölçümü üzerine bir deneme. *Maliye Dergisi*, 165, 39-41.
- Karakoç, Y. (2014). Anayasal vergilendirme ilkeleri üzerine bir değerlendirme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15, 1291-1300.
- Korlu, R., & Çetinkaya, Ö. (2015). Türkiye'deki belediyelerin mali özerkliğinin öz gelirler bağlamında analizi ve değerlendirilmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları*, 3(4), 95-111.
- Köseoğlu, M. (2010). Yerel yönetim birliklerinin sorunları ve çözüm önerileri. *Türk İdare Dergisi*, 468, 87-93.
- Martinez, A. L., & Silva, R. (2019). *Tax law readability and tax complexity*, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3440547, erişim tarihi: 15.08.2025.
- Öner, S., & Cural, M. (2019). Vergi karmaşıklığı: Gelir vergisi kanunu, gelir vergisi beyanname düzenleme rehberleri ve beyan broşürlerinin okunabilirliği. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 99-114.
- Pıçak, Ş., & Soyal, T. (2022). Belediyelerin öz gelirleri ve muhasebeleştirilmesi. *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, 27(2), 15-20.
- Rantı, Ş., & Türkoğlu, İ. (2012). Belediye gelirleri ve yeni bir gelir kaynağı olarak şehirleşme rantı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(40), 293-305.
- Saad, N., Udin, N. M., & Derashid, C. (2014). Complexity of the Malaysian Income Tax Act 1967: Readability. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 164, 606-612.
- Saad, N., & Udin, N. M. (2016). Public rulings as explanatory materials to the Income Tax Act 1967: Readability. *Advanced Science Letters*, 22(5-6), 1448-1451.
- Şahin İpek, E. A. (2018). Türkiye'de belediye gelirlerinin değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 1-19.
- Şataf, C., Dulupçu, M., & Yavuz, A. (2006). Belediye gelirleri içinde borçlanmanın yeri ve bütçesel etkileri: Isparta Belediyesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 27-28.
- Tekbaş, A. (2010). Vergi kanunlarının tabi olduğu anayasal ilkeler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, 123-191.
- Tuna, M., Demir, E., & Töremen, E. (2022). Belediyelerin öz gelirlerinin artırılması olabilirliğinin değerlendirilmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 15(93), 143-168
- Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası. (1982). *Resmi Gazete* (17863, Mükerrer).
- Türk Dil Kurumu (2024). *Karmaşık*. <https://sozluk.gov.tr/> 02.Ekim, 2024 tarihinde.
- Türkoğlu, İ., & Yılmaz D. (2013). Yerel yönetim gelir ve giderleri bağlamında Türkiye'de idari reformlar. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 329.

- Töremen, E. (2020). Emlak vergisinde farklı bilinen bazı hususlar hakkında bir değerlendirme. *Mahalli İdareler Dergisi*, 87(220), 25.
- Uğurlu, H. (2019). Vergilendirmede basitlik ilkesi açısından Türk vergi sisteminin değerlendirilmesi. *Journal of International Scientific Researches*, 4(2), 180-183.
- Ulusoy, A., & Akdemir, T. (2009). Yerel yönetimler ve mali özerklik: Türkiye ve OECD ülkelerinin karşılaştırmalı analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 259-287.
- Ulusoy, A., & Akdemir, T. (2010). Yönetimler arası transferler: Teori ve Türkiye uygulaması. N. Falay, A. Kesik, M. Çak & M. Karakaş (Ed.), *Türkiye’de yerel yönetimlerin sorunları ve geleceği* içinde (113-141). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ulusoy, A., & Tekdere, M. (2019). Türkiye’deki belediyelerin mali sorunları ve muhtemel etkiler. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 170-171.
- Umar, M. S. (2013) *Complexity of Nigerian Company Income Tax Act (CITA 2007): Readability assessment*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Malezya Utara Üniversitesi.
- Üyümez, M. E. (2016). Vergi mevzuatının karmaşıklığı ve uzlaşma yöntemi bağlamında vergi uyumunun değerlendirilmesi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 8(1), 80.
- Yapar, B. K. (2022). Vergilendirmede açıklık ilkesi: Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu’nun okunabilirlik düzeyine ilişkin bir değerlendirme. *Ekonomi, İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 210-213.
- Yelman, E. (2021). Vergi karmaşıklığı bağlamında Türkiye’de harcama vergilerinin okunabilirlik analizi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 145-165.
- 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu. (1970, 11 Ağustos). *Resmi Gazete* (13576).
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu. (1981, 29 Mayıs). *Resmi Gazete* (17354).
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004, 10 Temmuz). *Resmi Gazete* (25531).
- 5393 sayılı Belediye Kanunu. (2005, 13 Temmuz). *Resmi Gazete* (25874).
- 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun. (2008, 15 Temmuz). *Resmi Gazete* (26937).
- 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun. (2010, 26 Mart). *Resmi Gazete* (27533).
- 6360 sayılı on dört ilde büyükşehir belediyesi ve yirmi yedi ilçe kurulması ile bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair Kanun. (2012, 6 Aralık). *Resmi Gazete* (28489).

Makale Bilgi Formu

Yazarın Notları: Bu çalışma, 15-17 Ekim 2025 tarihlerinde düzenlenen 23. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi’nde sunulmuş aynı başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

Yazarların Katkıları: Müge Çakmak: Orijinal metin yazımı, yöntem ve analiz, bulgular ve sonuç, Gonca Güngör Göksu: Orijinal metin yazımı, bulgular, sonuç

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.